Vanndirektivet – et direktiv under EØS-avtalen som har direkte relevans for biologisk mangfold

Ola Skauge

Direktoratet for naturforvaltning

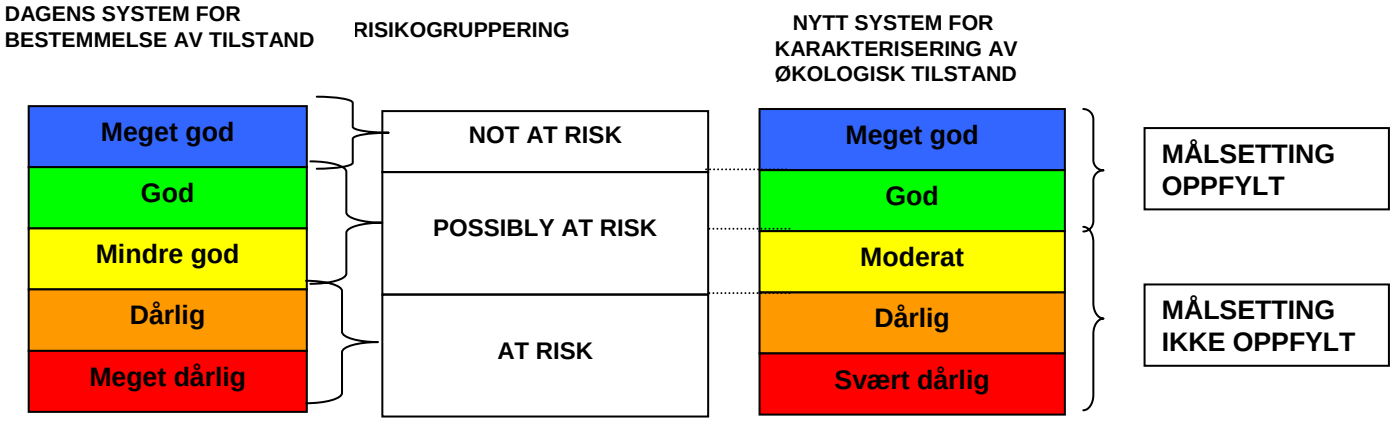
31.10.06

Hovedlinjene i vanndirektivet

- Rammedirektiv med flere datterdirektiv fra des.2000, gjelder også i EØS-området fra ??
- Helhetlig vannforvaltning
- Miljødirektiv
- Det geografiske forvaltningsområdet er basert på nedbørfelt med kystvann, ikke administrative grenser
- Omfatter **alt**
  - Overflatevann
  - Grunnvann
  - (Overgangsvann)
  - Kystvann til 1 nautisk mil utenfor grunnlinja

Hovedprinsippene i direktivet er:

- Miljømål for alt vann, fra overordna europeisk nivå, til det enkelte vannområde lokalt
- Deles inn i ”naturlige” og sterkt modifiserte vannforekomster med ulike kravnivå på miljømålene
- Krav i direktivet om faglig typifisering, klassifisering og vurdering av tilstand i vannforekomstene
- Oppretting av nye arenaer for vannforvaltning
- Regional vannforvaltningsmyndighet

Fra forslag til veileder for ferdigstilling av karakteriseringsarbeidet

”What’s in it” for BM?

- Økologisk tilstand er et nøkkelbegrep i direktivet. God eller meget god **økologisk tilstand** i alle vannforekomster er det ultimate mål
- Hvis vannforekomsten faller inn under betegnelsen ”sterkt modifisert”, (dvs at de inngrepene som er gjort, og som hindrer at vannforekomsten kan få minst god status, er så vesentlige for samfunnet at de ikke kan retarderes eller nullstilles uten store økonomiske konsekvenser, og det ikke finnes alternativer som miljømessig er bedre) skal en definere vannforekomstens **økologiske potensiale** som mål

Tistandsbedømmelsen eller karakteriseringen

- Bygger på både kjemiske og biologiske komponenter
- Bygger også på inngrepssituasjonen i forhold til vannforekomstens naturlige utgangspunkt
- Skal være faglig vurdering av situasjonen og hvorvidt vannforekomsten kan fortsatt ha eller oppnå minst god status innen utgangen av første planperiode
- Faglig basert opplegg for vanntyper. 24 i Norge
- Interkalibrering på tvers av landegrenser

Fastsetting av miljømål

- På overordna nivå tenkes kjemi og økologi i vid forstand
- Generell bedring av vannmiljøet til gagn for mennesket på sikt. Nytte og trivsel. Overlevelse!
- På lokalt nivå kan en godt tenke seg miljømål som er konkrete av typen
  - Vi vil ha tilbake fisk i Grytbekken!
  - Vi ønsker at elveperlemuslingen skal ha levelige vilkår i elva vår
  - Våtmarkene der det før reguleringa var flere sjeldne vadefugler skal restaureres
  - Vi vil ha spiselig fisk i fjorden

Miljømål i sterkt modifiserte vannforekomster (1)

- Direktivet krever at vandringshindring fjernes eller oppheves
- Lokalt, og i regulerte eller kanaliserte vannforekomster, vil dette gi ny og sterkere fokus på så vel eksisterende reguleringer ved revisjon, som nye.
- Vegvesenet er i gang med utskifting av kulverter, og regner med å gjennomføre et omfattende program
- Over tid vil dette måtte få virkning for kanaliseringer ved tørrlegging til jordbruksformål
- Tiltak i sjø?

Miljømål i sterkt modifiserte vannforekomster (2)

- Ved nye reguleringer og utbygginger i vann og sjø, skal inngrepene siles i forhold til miljøskader versus nytte, vinst i forhold til kostnad, samfunnsgagn i forhold til alternativer og miljøbelastning ved ulike løsninger
- Miljømålene vil være avgjørende element ved alle planlagte nye inngrep i vannforekomsten.
- Greier ”vi” å omsette 2010-målet til praktisk handling i den enkelte sak?

Nye arenaer for vannforvaltning

- Miljøverndepartementet er koordinerende departement. OED og FKD m.fl. har handa på rattet Formidler statlig politikk.
- Vannregionmyndigheten med vannregionutvalget styrer den regionale samordningen. Består av staten regionalt, FK og kommunene. Prosessansvarlig. Samordning betyr også prioritering i dette tilfelle, mellom en rekke tiltak.
- I vannområdene skal det praktiske arbeidet forgå. De konkrete arbeidsmålene blir til her, og her vil tiltaksprogrammene bli laget. Det er her det skjer!

Vanndirektivet er ikke noe biologisk mangfold-direktiv

- Biologisk mangfold er et ”ikke-begrep” i direktivet. Det er ikke nevnt.
- Måten vi forvalter direktivet på har imidlertid stor betydning for mangfold av arter og økosystemer.
- Miljømålsetting, tiltak og forvaltningsgrunnlag må være kunnskapsbasert.
- Prosessen skjer etter hvert i +/- 150 vannområder
- En utfordring for både miljøvernforvaltningen og sektorene. Kanskje greitt med en forsiktig start?

Overvåking av vannforekomstene

- Direktivet krever av vannforekomstene overvåkes gjennom basisovervåking og tiltaksorientert overvåking.
- Basisovervåking (nasjonale myndigheter) består av
  - Referanseovervåking av overflatevann
  - Representativ trendovervåking,(SFT og DN)
- Tiltaksorientert overvåking (reg. og nasjonale mynd.)
  - Representativ trendovervåking (sektorene)
  - Pålagt overvåking (avh. av lovverk)

Overvåking er basis for suksess

- Implementering av direktivet skjer over i alt 3 perioder, hver på 6 år
- Kunnskapsbasen må utbedres over tid
- Overvåking gir kunnskap, bedrer målfokus, gir grunnlag for iverksetting av de rette tiltakene
- Overvåking gir grunnlag for kurskorrigering og justering av tiltak. Direktivet krever status og revisjon av beslutninger hvert 6. år!
- Krever fleksibilitet i konsesjoner av ulike slag.

Kritiske faktorer når direktivet skal tas i bruk

- Det går an å la direktivet sulte i hjel – inntil EU banker på med sanksjoner? Overvåking blir kritisk.
- Regionalisering av Norge er et usikkerhetsmoment, men behøver ikke bli noen kritisk faktor?
- Avhengig av noe entusiasme på regionalt nivå både hos vannregionmyndighetene og regionale sektormyndigheter nå i oppstartfasen.
- Det går an å føre en næringspolitikk som ikke gjør det nødvendig for deler av privat sektor å møte på møtene i vannområde-arbeidet?